

[J. S. Foget.]

husmændenes Vedkommende at regne med den bogførte Værdi, idet den bogførte Værdi, saaledes som jeg netop før udtalte, i mange, mange Tilfælde ligger paa 12 000—13 000—14 000 Kr., medens Gælden ligger paa 18 500 Kr. Derved kommer man let ned paa en bogført Værdi, der ligger langt under den Sum, som skal forrentes til Staten.

Endelig kommer der i Beregningsmetoden et Forhold ind, som har en ikke ringe Betydning netop for de smaa Brug, nemlig Arbejdsvederlaget og Driftslederlønnen. Det er beregnet noget forskelligt de forskellige Aar, men har i de senere Aar ligget omkring 1 800 Kr. for et Husmandsbrug; det burde ligge paa 2 500—3 000 Kr., naar man tager i Betragtning, at det drejer sig om hele Familiens Arbejde.

Ministeren gjorde sig her efter min Opfattelse skyldig i en Misforstaaelse. Han sagde, at Landarbejderne var dem, der var daarligst betalt, og dette skal jeg ikke imødegaa; men han sagde samtidig, at jeg ønskede, der skulde garanteres Statshusmanden den samme Løn. Nej, det, der foreslaas her, er, at naar man ved Beregningen af Forrentningsprocenten fastsætter Arbejdsvederlag plus Driftslederløn som en Post i Regnskabet, maa denne Post have en Højde, der staar i Forhold til, hvad en organiseret Landarbejder er i Stand til at tjene ved fuldt Arbejde Aaret rundt. En organiseret Landarbejder anvender dog kun sit eget personlige Arbejde og faar en Løn derfor; men det Arbejde, der udføres paa et Husmandsbrug, udføres ikke alene af Husmanden, men ogsaa af hans Kone og Børn. Arbejdet her er langt, langt større end det, der udføres af den enkelte Landarbejder, og naar man derfor fremsætter Kravet om, at det Beløb, der skal indgaa i Beregningen af Forrentningsprocenten, i alt Fald skal ligge paa Højde med, hvad en organiseret Landarbejder er i Stand til at tjene ved sit Arbejde Aaret igennem, er det et Krav, der ingenlunde kan siges at være for højt.

Gennemføres disse tre Ændringer, vil man komme det retfærdige saa nær som muligt i Beregningsgrundlaget. Men hertil kommer saa de ret store Svingninger i Forrentningsprocenten, der kan virke yderst uheldigt. Hvis man f. Eks. tager et daarligt Aar, skal der Aaret efter regnes med en mindre Rentebetaling, som maaske er let at udrede, fordi der netop kommer et godt Aar bagefter; men er det omvendt, at man i et daarligt Aar skal betale efter et fore-

gaaende godt Aar, saa svier det dobbelt. Nu kan man sige, at dette ikke burde have nogen praktisk Betydning, men det har det trods alt. Thi den driftige Landmand vil benytte et godt Aar til Forbedring af sin Bedrift, Køb af Maskiner, eventuelt Udvildelse af sin Besætning. Reserver fra et godt Aar gemmes ikke til et efterfølgende daarligt Aar. Derfor foreslaas det, at et Udvalg sammen med Finansministeren og Landbrugsministeren hvert Aar skal fastsætte den Rente, der skal betales, saa at man, uden at Svingningerne i Forrentningsprocenten slavisk følges, over en Femaaersperiode faar den Rente ind, som skal betales ifølge Forrentningsprocenten. Maaske skulde denne Bestemmelse være mere udpenslet i selve Forslaget, men det kan jo eventuelt gøres i et Udvalg.

Vedrørende den i Lovforslagets § 2 nævnte Henstand er det jo saadan, at adskillige har haft 4 Terminers Henstand og langt flere 2. Disse Henstande er nu delvis afdraget, men de hviler saa tungt paa den enkelte, særlig i denne for Landbruget saa vanskelige Tid, at jeg finder det rimeligt, at man nu lægger de resterende Henstande til Hovedstolen.

Ministeren kom med den Udtalelse, at de Lettelser, som man indrømmede Statshusmændene, skulde betales af Skatteyderne. Jeg vil i den Anledning gerne stille det direkte Spørgsmaal til Ministeren: Hvor meget har Skatteyderne da betalt for de Lettelser, som Statshusmændene har haft hidtil? Det er et direkte Spørgsmaal, og jeg anmoder meget indtrængende Ministeren om at besvare det. Jeg tror, Ministeren selv her er kommet ind i noget af en Blindgyde. Ministeren taler om, at Statshusmændenes Renter ligger $\frac{1}{2}$ pCt. under, hvad andre Landmænd betaler i Rente af 1ste Prioritet, men der er her Forhold, som vanskeliggør en Sammenligning. I et almindeligt Landbrug ydes der som Regel aldrig en Førsteprioritet, som ligger højere end Ejendomsskylden, men i et Statshusmandsbrug ydes der en Førsteprioritet, som i flere Tilfælde ligger omtrent dobbelt saa højt som Ejendomsskylden. Derfor kan de Rentebyrder, der paalægges ved Førsteprioriteten i et almindeligt Landbrug og ved Førsteprioriteten i et Statshusmandsbrug, ingenlunde sammenlignes.

Ministeren siger, at hvis man skal gennemføre denne Ændring i den konjunkturbestemte Rente, maa man samtidig gennemføre en Nedsættelse ogsaa af den almindelige Rentebetaling for Statshusmænd. Men det staar jo enhver Husmand frit, om han vil